

Havs- och Kustfiskarnas Producentorganisation

Sverige ek. för.

hkpo.se

Mastvägen 6, 43274 Träslövsläge – Telefon +46(0)340 372 50 – info@hkpo.se

Havs- och vattenmyndigheten
Göteborg

Angående regeringsuppdraget till HaV om att utreda bottentrålningens effekter främst inom skyddade områden och inom trålgränsen

HKPO önskar återkomma med synpunkter i frågan. De flesta har vi framfört tidigare, men vissa frågeställningar tror vi kräver en mer utvecklad argumentering från vår sida än vad som har varit möjligt på några få möten med ett begränsat utrymme för inlägg och diskussioner.

Till en början vill vi understryka att vi anser det har varit alltför kort om tid till förfogande för fiskerieringen att sätta sig in i och analysera de rapporter om bottentrålningens effekter som presenterats av SLU och Havsmiljöinstitutet. Hela processen borde ha getts mer tid till än vad uppdraget från regeringen till HaV verkar ha tillåtit. Detta är högst otillfredsställande och innebär att våra möjligheter till att bemöta vad som framkommer i rapporterna är starkt begränsade, därför vårt urval, och det innebär samtidigt att vi inte per automatik är ense i resterande frågor. Att processen även för HMI:s del varit tidspressad framgår klart av deras egen rapport, där de uppger att tiden varit begränsad och att analysen av kulturella ekosystemtjänster är ofullständig. Vi antar därför att även SLU:s möjligheter till att belysa hela problematiken också varit begränsad.

HKPO vill starkt framhålla att förhastade och dåligt underbyggda beslut som inskränker på fiske med bottentrål i inflyttningsområdena och i kustnära kommer att ge förödande följder för det kustnära fisket, och helt kan radera ut vårt småskaliga fiske. Därför är det också extra allvarligt att inte utredningen har beviljats ett tidsutrymme som en så pass komplicerad fråga kräver.

Vi har naturligtvis små möjlighet från fiskets sida till att bemöta de forskningsbaserade uppgifterna i rapporterna och de undersökningar som hänvisas till. Vad vi däremot kan göra är att lyfta fram vad vi kan se är dess brister samt jämföra med fiskets iakttagelser och med andra undersökningar.

Vi saknar också uppgifter i rapporterna om omfattningen av andra nationers trålning i förhållande till det svenska fisket i de kustnära områden där fisket är gemensamt.

Resuspension

En effekt av bottentrålningen som beskrivs är resuspension av sediment. SLU skriver att trålningen kan generera mer resuspension än naturliga processer på djupare botten vilket kan medföra negativa ekologiska effekter på marin flora och fauna. Som stöd för detta hänvisas till ett femtontal undersökningar. Dock finns uppgifter i andra utredningar på att den helt naturliga resuspension kan vara mycket större. Vad vi kan utläsa är ett flertal av de undersökningar som hänvisas till inte genomförda i de havsområden som HaVs aktuella utredning främst har i uppdrag att beröra. HMI uppgav i sin presentation på referensgruppsmötet den 27 april att "undersökningar i svenska vatten är få".

Det finns en ambitiös undersökning som genomfördes i Gullmarsfjordens naturreservat efter det att området varit stängt för trålfiske i sex år. Försök med jämförande bottentrålning visade då på begränsade effekter. De här försöken har dock enligt HMI

kritiserats. Men det finns ju andra istället att ta till som är mer negativa i denna sak, inte är utsatta för kritik, och passar argumenteringen bättre. En annan undersökning som utfördes i det fiskefria området i Kattegatt har inte "återhämtat" sig efter 5 år och detta förklaras med att det kan behövas mer tid. En annan förklaring skulle lika gärna kunna vara att det finns andra starkare faktorer än bottentrålning som påverkar habitatet.

I SLUs rapport om resuspension beskrivs vad som kan ske med bottensedimentet vid trålning, samt att resuspensionen vid höga nivåer kan ha skadliga effekter. Det saknas dock helt uppgifter om vilka organismer eller miljöer som kan påvisas har tagit skada av just bottentrålsfisket, så som det bedrivs idag. Det finns ju också annan påverkan, såsom stormar och starka bottenströmmar vilka kan växla riktning flera gånger på ett dygn och föra med sig sediment långa sträckor.

Det finns anledning för oss att ifrågasätta den bild som ges av bottentrålningens skadliga effekter. Här är några citat från olika undersökningar som Länsstyrelserna har gjort.

"Koster-Väderöfjorden är en unik miljö, med en mångfald av habitat och arter som saknar motsvarighet i svenska vatten" "Dessa habitat ger oceaniska förutsättningar för stor biologisk mångfald av bl.a. svampdjur, koraller, mossdjur, armfotingar och andra för Sverige ovanliga djurgrupper" (2016:36)

Stora Middelgrund, Röde Bank.

"Faunan på bottnarna är mycket rik och divers. Hittills har över 300 taxa av ryggradslösa djur påträffats i området, varav 11 är rödlistade (se bilaga 5). Vidare påträffas många arter som trängts undan eller minskat på andra håll, vilket gör att området fungerar som en refug för känsliga arter."

"Stora Middelgrund har ett rikligt bestånd av hästmussla (*Modiolus modiolus*) och är ett mycket viktigt område för arten. Hästmusslor kan bilda biogena rev som i sin tur är en viktig miljö för en mängd associerade arter. Hästmusselbankar finns upptagna på OSPARs lista över hotade miljöer. De har påträffats från 13,5 m djup på Stora Middelgrund och ner till åtminstone 30 m djup" (2016)

Man behöver inte leta länge efter utsagor om värdefulla miljöer och arter i stor mängd, i vart fall när avsikten är att skydda eller stänga områden för dess höga naturvärden. Det är bara att dyka ner i närmsta remiss som har för avsikt till att begränsa och stänga för fisket. Samtidigt ger de på så sätt och vis också en viss bekräftelse på att bottentrålning inte har de omfattande effekter som undersökningar med andra utgångspunkter beskriver. Erfarna fiskaren har också kunskap om att det har trålats i dessa områden under lång tid och historiskt mycket mer intensivt, dessutom med betydligt mindre skonsamma redskap än vad som används idag.

En slutsats som görs i avsnittet om Koster-Väderöfjorden är att cirka 300 m skyddszoner "kan ge ett visst skydd mot resuspension". Hur många arter och miljöer kan då räddas som annars skulle gå under? Det är viktigt att påståenden som görs inte bara hänger i luften utan kan fullt ut verifieras, att det är just bottentrålning, till skillnad mot strömmar, väder och annat, som ger dessa skador genom resuspension.

Fler kommentarer från fiskare:

Bottensediment: Alla som är ute på havet ofta vet att efter en storm/kuling är vattnet grumligt. Detta är ju bottensediment som rörts upp och det lägger sig efter några dagar med lugnt väder. Dock har jag aldrig sett att vattnet blivit grumligt av någon trålning.

Stormar: Efter stormar/ hårda kulingar med stark ström blir det ofta stor förekomst av tång överallt. Dessa blåser ju ner från grundbankar där den växt upp. Likadant blåser det upp stora mängder tång på stränderna, följaktligen så torde naturen röra runt i sediment *betydligt* mycket mer än några trålar. Detta fenomen är så kraftigt att det händer att tången tar med sig stenen de växt på.

Vi anser oss med visst fog kunna hävda att det som saknas i rapporterna (i vilken utsträckning miljöer och arter i våra vatten ska ha tagit skada av resuspension efter trålning), där kan vi finna en del av svaren i länsstyrelsernas rapporter. Och dessa talar för att trålfiskets påverkan på marina värdefulla områden är begränsad - trots att trålning har pågått i väldigt många år finns det ännu kvar massor med värdefulla bottenar och skilda slag av märkliga djurarter.

Naturligt skyddade områden

HKPO har lämnat in till HaV vår uppskattning av hur stor andel av havsbottenarna som för fisket i Halland genom sin bottenbeskaffenhet är naturligt skyddade. Vi har också på senaste mötet visat upp kartor med plottade tråldrag i inflyttningsområden, där andelen naturligt skyddat är som allra störst. Till detta ska läggas, vilket alla tycks vara överens om, vetskapen om ofullständigheter och den låga upplösningen i VMS-datan.

För att kunna bemöta SLU:s påstående om trålningens omfattning, vilken målar upp en överdriven bild, nämligen den att det mesta bottenarna trålas (förutom de som är helt stängda för bottentrålning), så behöver både VMS-datans tillkortakommande och naturligt skyddade områden lyftas fram som en motvikt.

SLU skriver också om ett havsområde i Kattegatt som "är globalt ett av de mest intensivt trålade områdena som studerats" Handlar det enbart om svenska trålare? Vilken tidsperiod avses? Vilka slutsatser dras av det?

Bottentrålar selektivitet

HMI utvecklar inte närmare i just denna rapport vad som avses när de i slutsatserna skriver om bottentrålfiskets "omfattande effekter" och "att bottentrålar är starkt selektiva på så sätt att all fisk över en viss storlek fångas medan mindre fisk har möjlighet att simma igenom nätmaskorna". Dock vet vi sedan tidigare att instituten har drivit frågan om att östersjötorsken minskat i storlek på grund av selektion. En uppfattning som verkligen kan ifrågasättas. Det torde vara en omöjlighet att trålningen har åstadkommit detta resultat, i det väldiga Östersjön och där fenomenet utvecklades under bara några få år.

Kulturarv

HKPO invänder mot beskrivningen om räkrålning som tillåts på g a kulturarv. Räkfisket i Koster-Väderöfjorden är starkt reglerat på flera plan för att vara ett långsiktigt hållbart fiske i national-parken. Dessa är de mest relevanta skälen till att räkfisket har kunnat fortgå.

HMI:s slutsats att "En del av det fiske som bedrivs i skyddade områden har ett högt kulturhistoriskt värde som behöver vägas in i beslut om att begränsa bottentrålning." visar att de genom denna formulering ändå kan acceptera ett fortsatt trålfiske, något vi tolkar som att bottentrålningens effekter i dessa områden enligt HMI trots allt är acceptabla.

Burfiske efter skaldjur istället för trålfiske

SLU för fram alternativa redskap som kan ersätta bottentrålfiske, bland annat burfiske. HKPO vill här redovisa vår uppfattning, vilken är baserad på samtal med burfiskare och trålfiskare (som har testat att bedriva ett burfiske). Varför är det då viktigt att ta upp burfisket i sammanhanget? Jo, dels för att SLU för fram det i rapporten och brister i analysen, och dels för att det då riskerar förstärka en i vissa kretsar felaktig bild av att näringen och skaldjursförsörjningen inte skulle drabbas vid inskränkningar av trålfisket.

På mjuk lerbotten fiskar kräftburar dåligt, eftersom den ofta sjunker ner, det räcker med att någon del av buren sjunker för att fångsten ska minska. Försök har gjorts med kulor och annat, tänkt att hålla buren på rätt köl, dock utan lyckat resultat. I områden där det förekommer mer av sten i någon kant fungerar fisket mycket bättre, sannolikt är botten fastare i dessa.

Fiskare som bedrivit provfiske (DTU Aqua 2013) i fiskefria området i södra Kattegatt har konstaterat att resultatet var mycket magert, bara cirka en tredjedel av normal fångst i hemmavattnen. Som jämförelse provfiskades också i kanterna, strax utanför det fiskefria området - där bottentrålning bedrivs. Här var fångsterna betydligt bättre. Paradoxalt kan tyckas, men inte oväntat enligt erfarna burfiskare i Halland, som uppger att mjukbottenar vilka det inte trålas på ger dåliga kräftfångster vid ett burfiske.

I Hallands fiskevatten finns en stor andel som är mjuka lerbottenar. På en del områden i Bohuslän fiskas det både med trål och bur på botten som i stor utsträckning omgärdas av sten och berg. Även utanför dessa på slätbotten, verkar den ofta vara av fastare art. Där kan många gånger trålfiske och burfiske samsas om samma fiskeplatser, i synnerhet på platser där kräftfisket är gynnsamt i olika tidsperioder under året för trål respektive bur. Vad gäller burfisket på hallandskusten är de största fångsterna mellan slutet av februari och fram till midsommar, därefter är fångsterna otroligt små. Så när burfisket ger som bäst, är efterfrågan som lägst, och när kräftsivorna drar igång så är fångsterna i burar oerhört små.

För ett lyckosamt burfiske över tid krävs det att redskapen emellanåt flyttas på då fångsterna i ett och samma område minskar efterhand. I Bohuslän sker detta ofta efter bara några veckor genom att redskapen flyttas en kortare sträcka. Ju fler burfiskare som finns desto svårare att upprätthålla systemet, med lite otur kan fiskaren råka flytta in i ett område som någon annan helt nyligen lämnat. De krävs alltså att det alltid finns fria bottenytor tillgängliga.

Vi kan inte se att ett kräftfiske med bur på långt när skulle kunna ersätta de fångster som bottentrålningen bidrar med. Lönsamheten i burfisket efter kräfta varierar också kraftigt, och på många ställen är detta inget alternativ jämfört med trålfisket, i vissa områden är dock lönsamheten högre. Burfiskare som vi har talat med menar att kombinationen trålfiske och burfiske fungerar väl och är ett bra koncept. Burfisket har god nytta av det större trålfiskets logistik. Tilläggas bör att burfisket enligt många fiskare är ett mycket slitsamt fiske och därför i allmänhet inte är lika attraktivt att bedriva.

Sammanfattningsvis finns det mycket som talar för att burfisket bara till en mindre del kan ersätta produktionsförlusten efter en minskad bottentrålning – för räknan är det inte alls att tänka på. Resultatet skulle sannolikt bli att även burfisket så småningom tynar bort, när den viktiga infrastrukturen minskar. Det är ingen vild gissning att importen av havskräftor kraftigt skulle komma att öka vid en sådan utveckling.

Det kan också mycket väl vara så att förekomst av havskräfta till viss del har ökat genom att en bottentrålning bedrivs som gynnar vissa arter (SLU), vilka också är föda för kräftan. Möjligen kan det också vara så att bottentrålningen hjälpa till att öka syresättningen av botten. Detta skulle kunna vara en tänkbar förklaring till att de fiskefria områdena efter stängning inte har utvecklats så som förväntats.

SLUs rapport ger inga som helst svar på eller beräkningar över hur framgångsrik en eventuell skiftning från trål till bur skulle kunna bli. Detta är en uppenbar brist i rapporten.

Övergödning och syrebrist

Det finns andra påverkansfaktorer som är mycket allvarigare än trålning för vår havsmiljö. Syrefria och syrefattiga bottenar dödar mycket bottenlevande arter som inte kan komma undan, och havets produktionsförmåga minskar därmed.

Hur illa det kan gå fick hallandsfisket erfaras år 1988 då stora fiskeområden i Kattegatt drabbades av syrebrist. Under någon vecka med onormalt rikliga fångster av kräftor och krabba, kom fångsterna snart att bestå av enbart döda skaldjur och fisk. Allt bottenlevande, plattfiskar av olika slag, skaldjur, allt, som vi inte ens känner namnen på, och som inte hann fly undan - det dog. En fullskalig miljökatastrof som kunde ha slutat ännu värre för merparten av det demersala hallandsfisket som riskerade att helt slås ut.

Det som räddade fisket den gången var en bättre flexibilitet i fiskets bedrivande än vad som gäller idag. Men fortfarande vet vi att det uppkommer syrebrist till skada för bottenlivet i en del områden, i synnerhet på hösten. Anmärkningar om syrebrist poppar också upp i en del undersökningar om bottentrålning som har gjorts. Men överlag är detta något som vi i Sverige har alltför dålig statistik och kontroll på.

Vad som klart kan konstateras, är att hallandsfisket genom sitt trålfiske i många, många decennier, inte på något vis kan beläggas med att ha förorsakat sådan skada på bottenlevande arter som syrebristen i ett enda slag gjorde 1988.

Varför tar vi då upp den här frågan i samband med en utredning om bottentrålningens effekter, därför att vi menar att verkligheten är precis så komplicerad som den synes vara. Hur ska man kunna bedöma långsiktiga effekter om inte alla variabler finns med i kalkylen? När det verkar saknas en brist på kunskap rörande påverkansfaktorer som kan ha en väldigt stor effekt på habitatet, effekter som kanske fisket i många fall får klä skott för.

Det kustnära fisket - livsmedelsproduktion

Fiskenäringen är en livsmedelsproducent och i likhet med annan verksamhet på land som producerar livsmedel så påverkas miljön i någon del. Vi anser att med det fiske som bedrivs idag så är den påverkan acceptabel. Den svenska livsmedelsproduktionen i land påverkar ofta inte enbart närmiljön, utan också i hög grad vår havsmiljö. Till detta bidrar naturligtvis även andra verksamheter, resulterande i återkommande eller mer permanenta syrefria/syrefattiga havsområden.

Värt att uppmärksamma i detta sammanhang är alla de fiskeregleringar och skydd som redan ligger i pipeline eller det finns planer om, i Blekinge, Skåne, Halland och i Västra Götalandsregionen. De flesta av dem berör främst det kustnära fisket.

Några ord om svenska fiskares trålredskap som under lång tid har utvecklats och blivit allt mer skonsamma. Här är det svenska fisket klart ledande, Och den inriktningen lever alltså vidare. Jordbruksverket har precis i dagarna beslutat om stöd till HKPOs projekt i Östersjön som syftar till att uppnå en bättre selektivitet och en minskad påverkan av havsbotten.

Slutligen, vi anser att det är oerhört angeläget, sett mot bakgrund av kort om tid och bristande underlag, att inte myndigheten låser fast näringen till snabba lösningar som sedan visa sig inte vara så bra. Frågan är alltså viktig för samhället och helt avgörande för det kustnära fiskets framtid, att vi får behålla ett trålfiske i inflyttningsområdena och i kustnära områden. Allvaret i denna fråga får bara inte underskattas.

Träslövsläge 11 maj 2018

Tommy Lang
ordförande
Havs- och Kustfiskarnas PO